

Uusi kielenhuoltaja on myös innokas lukija

Marja RiihÄ

Raija Kangassalo aloitti työnsä Kielineuvostossa, Tukholmassa, aprillipäivänä 2010. Kielenhuoltotyö oli tullut hänelle tutuksi jo aikaisemmin Kielineuvostoa edeltäneessä Ruotsinsuomalaisessa kielilautakunnassa ja sen johtokunnassa. Hän oli mukana myös Kielineuvoston asiantuntijaryhmässä ennen nykyistä virkaansa.

– Olen aina ollut kiinnostunut kielenhuoltotyöstä, Raija Kangassalo sanoo ja korostaa, että kielenhuolto on nykyään myös kielen aseman huoltoa. Tässä virassani en ole ainoastaan suomen kielen huoltaja, vaan vähemmistökielten aseman huoltaja. Tavoitteena on vakiinnuttaa virallisten vähemmistökielten asemat ja jatkaa kielten kehittämistä. Puolet virasta on suomen kielen huoltoa ja toinen puoli vähemmistökielten asemaan liittyvää työtä.

Raija Kangassalo sanoo, että työ Kielineuvostossa on oikeastaan luonnollinen jatke hänen aikaisemmalle työlleen Mälarinlaakson korkeakoulussa, sillä korkeakoulun lehtorin tehtävä ei ollut pelkästään opettamista.

– Olin siellä myös vähemmistön edustajana, ja työ oli vähemmistöpolitiikan tekoa, kuten täälläkin.

Hänen mielestään kansallisten vähemmistökielten tulevaisuus näyttää tällä hetkellä hyvältä, koska lainsäädäntö on kehittymässä.

– Tietysti vähemmistölain ja suomen kielen hallintoalueen laajentamisen voidaan katsoa olevan symbolisia, kosmeettisia vetoja valtiovalalta, mutta kuitenkin ollaan jo siinä tilanteessa, että vähemmistökielillä on lainsäädännöllinen tuki.

Huolenaiheena on vielä, miten saattaa vähemmistöjä koskevat oikeudet paikallisten päättäjien tietoon. Myös ruotsinsuomalaiset itsensä pitää saada toimimaan kielen hyväksi.

– En näe ruotsinsuomalaista kenttää yhtä synkässä valossa kuin ehkä jotkut muut. Ruotsissa on paljon omaa suomen kielen taitoaan arvostavia nuoria ihmisiä, ja meidän aikuisten velvollisuus on tukea ja kannustaa heitä. He ovat tulevaisuuden äitejä ja isä, Raija Kangassalo kiteyttää.

Osa Kielineuvoston toimista suuntautuu lapsiin. Lasten omat verkkosivut on juuri avattu. Yhteistyönä Sisuradion kanssa on alkamassa satuprojekti ja tarkoituksena on saada sadunkertojat kirjoittamaan kesällä. Projektin tavoite on kaksitahoinen: Toisaalta aikuiset saadaan kirjoittamaan, toisaalta lapset innostumaan satujen kuuntelemisesta.

Kielineuvostossa on meneillään muitakin vähemmistökieliprojekteja, kuten verkkosivuille tulevat minikieliopit. Pyrkimyksenä on muutenkin tarjota palveluja mahdollisimman paljon verkon kautta.

Raija Kangassalo kertoo, että ensi syksynä ryhdytään suunnittelemaan kielitestejä erityisesti suomen kielen hallintoalueen kunnille.

– Vielä ei tiedetä millaisia testejä tehdään, mutta selvää on, että helpoimmassa testissä on vain suullinen koe ja että vaikeusasteen noustessa kirjallisen kokeen osuus lisääntyy. Testit ovat eri aloilta ja kuka tahansa voi suorittaa testin maksua vastaan.

Meneillään oleva sosiaalialan sanastoprojekti jatkuu joulun saakka. Syksyllä alkaa lisäksi koulusanastohanke, jonka tarkoituksena on uudistaa 80-luvulla ilmestynyt koulusanasto. Sanastot tulevat verkkosivuille, ja ilmeisesti pieni painos julkaistaan myös kirjana.

Kielineuvoston suomen kielen huoltoon varatut henkilövoimavarat riittävät vielä suunniteltujen projektien hoitamiseen ja päivittäiseen neuvontapalveluun. Kaikki entiset Kielilautakunnan virat siirrettiin sellaisinaan uuteen Kielineuvostoon. Lisäksi Kielineuvostossa on kaksi romanin ja kaksi viittomakielen virkaa. Meänkielen arkistonhoitajan virka ja siihen kuuluvat tehtävät ovat Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen Uumajan-osastossa. Kielineuvoston tärkeänä tehtävänä on lähitulevaisuudessa panostaa meänkielen ja jiddišiin.

Raija Kangassalo kertoo oman kiinnostuksensa kieleen heränneen ensimmäisestä kirjasta, jonka hän sai käteensä ollessaan kansakoulun ensimmäisellä luokalla. Kirja oli Nanna Sibeliuksen *Merenkuninkaan kruunuhelmi* ja se oli lainattu Pyhäjärven kirjastosta.

– Kotona tosin vallitsi sellainen henki, että lukeminen oli hyödytöntä, mutta käsityöt hyödyllisiä, kunhan ne eivät haitanneet työntekoa. Myönteinen vaikutus siitä ajattelusta oli, että osaan edelleen tehdä muutakin kuin lukea.

Hän kertoo kehittäneensä lähilukutaitoaan ja saattaa lukea uudelleen ja uudelleen samoja kirjoja ja löytää aina uusia ulottuvuuksia. Askto Sahlbergin *Tammilehdosta* hän sanoo löytävänsä kerta kerran jälkeen aina jotain uutta.

– *Tammilehdossa* on käytetty lohkoketniikkaa, joka houkuttelee lukemaan. Kun on saanut kirjan loppuun niin se pitää aloittaa alusta. Samaa tekniikkaa käyttää Sofi Oksanen.

Raija Kangassalon lukuperiaatteena on lukea suomalaiset kirjat suomeksi ja ruotsalaiset ruotsiksi.

– Kun päälle kaksikymppisenä luin Christer Kihlmanin teoksia käännöksinä, huomasin jo silloin svetisimejä suomenkielisessä tekstissä. Kun myöhemmin luin saman teoksen ruotsiksi, se tuntui aivan toisenlaiselta. Kirja oli hyvä suomeksikin, mutta niin täynnä svetisistisiä ilmaisuja, että sitä rupesi vain jahtaamaan niitä.

Herkkyys tajuta kielen ominaisuuksia on periytynyt Raija Kangassalolle ilmeisesti äidiltä.

– Hänellä on niissä ympyröissä eläneelle ihmiselle harvinaisen hyvä suomen kielen taito, vaikka hän ei osaa kuin suomea ja savon murretta. Äiti on kova lukemaan ja saattaa näyttää jostakin tekstistä, että eikö tämä ole jonkin muun kielen vaikutusta.

Raija Kangassalon tie kohti kielenhuoltotehtäviä alkoi Oulun yliopistosta. Nuorena maisterina hän muutti Ruotsiin ja päätyi kotikielenopettajaksi 1980. Sitä seurasi toistakymmentä vuotta opettajan työtä Sundsvallissa. Hän aloitti jo silloin tutkijakoulutuksen Uumajassa ja rupesi tekemään väitöskirjaa.

– Saatoin tutkimukseni kysymyslauseitten kehityksestä ruotsinsuomalaisten lasten puheessa valmiiksi vasta palattuani opettajan työhön. Olin sen jälkeen Uumajassa suomen kielen lehtorina usean vuoden. Sieltä siirryin Mälarinlaakson korkeakoulun Suomen kielen ja kulttuurin keskuksen yli kuudeksi vuodeksi. Työni siellä on vielä kesken ja se jatkuu ensi syksynäkin. Ohjaan vielä opinnäytteitten tekijöitä.

Ja työ Kielineuvostossa on vasta alussa.